

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1990-1991

29 NOVEMBER 1990

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

— van de heer H. Suykerbuyk —

**betreffende de instemming met de strekking van het manifest
Autonomie voor cultuur in Europa**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN.

Dit jaar had te Brussel het 40e Algemeen-Nederlands Congres plaats, over de plaats van Nederland en Vlaanderen in Europa. Een van de belangrijkste conclusies van het Congres was dat Nederland en Vlaanderen er samen moeten voor ijveren dat cultuur in beginsel een bevoegdheid blijft van de lidstaten en de regio's in Europa, en dat er beschermende en stimulerende maatregelen worden genomen ten gunste van de kleinere taal- en cultuurgemeenschappen.

De Nederlandse oud-ambassadeur Maarten Mourik en Paul Beugels, die het thema uitwerkte op het 40e Congres, pleiten concreet voor een culturele paragraaf in het Verdrag van Rome, en voor een cultureel handvest in het kader van de Raad van Europa. Met de medewerking van de heren Couwenberg, Heestermans en Meuwissen richtten zij een Comité Buitenlands Beleid op en werd een petitie-actie gestart. Met de medewerking van de Stichting Algemeen-Nederlands Congres kreeg de actie een Nederlands-Vlaamse dimensie. Mevrouw Rika De Backer-Van Ocken, gewezen Minister van Cultuur, Hendrik Fayat, emeritus hoogleraar aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB) en Oud-Minister, Adriaan Verhulst, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Gent en gewezen voorzitter van de Raad van Bestuur van de Belgische Radio en Televisie, Omroep van de Vlaamse Gemeenschap (BRT) en Wilfried Vandaele, algemeen secretaris van het Algemeen-Nederlands Congres, traden tot het Comité toe.

Intussen ondertekenden reeds 800 Nederlanders en Vlamingen het manifest. De tekst werd op 14 november in Den Haag overhandigd aan de heer Piet Dankert, Staatssecretaris voor Buitenlandse Zaken en op 21 november aan de heer Gaston Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve.

De Interparlementaire Commissie van de Nederlandse Taalunie ging op 12 november in Den Haag eenparig akkoord met de strekking van het manifest. De Vlaamse en Nederlandse Europarlementsleden, die op 14 juni een cultureel samenwerkingsakkoord sloten, namen het onderwerp eveneens op in hun actieprogramma.

Het manifest, dat in bijlage bij dit voorstel van resolutie wordt afgedrukt, sluit nauw aan bij de gedachtengang van de motie van aanbeveling van de heren H. Suykerbuyk, A. De Beul en D. Van der Maelen c.s. tot besluit van de op 26 juni 1990 behandelde beleidsbrieven betreffende het buitenlands en externe beleid van de Vlaamse Executieve, die de Vlaamse Raad op 5 juli heeft aangenomen. Met het oog op de nakende besprekingen te Rome over de aanpassing van het Verdrag van Rome, zou het een goede zaak zijn als de Vlaamse Raad zijn instemming met de strekking van het manifest zou betuigen.

H. SUYKERBUYK

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

De Vlaamse Raad

1. heeft kennis genomen van het manifest Autonomie voor Cultuur in Europa, uitgaande van het Comité Buitenlands Cultureel Beleid van november 1990 ;
2. gaat akkoord met de strekking van dit manifest, die aan de autonomie van de lidstaten en de cultuurgemeenschappen binnen het Verdrag van Rome de voorrang geeft.

H. SUYKERBUYK

BIJLAGE

AUTONOMIE VOOR CULTUUR IN EUROPA

1

De Europese Gemeenschap is in versneld tempo op weg naar een federale staatsvorm doordat de lidstaten steeds meer elementen van hun nationale souvereiniteit overdragen aan de gemeenschapsorganen.

Wij stellen evenwel vast dat de constitutionele voorzieningen voor een EG-federatie nog zeer ontoereikend zijn. Niet alleen zijn de controle-bevoegdheden van het Europese Parlement volstrekt onvoldoende, er ontbreekt bovendien in dat Parlement een lichaam dat in elke federatie die die naam terecht draagt, de specifieke belangen van de delen van de federatie behartigt : van de deelstaten, provincies, kantons, of hoe zij verder worden aangeduid.

Wij stellen verder vast dat elke werkelijke federatie cultuurbeleid in engere of bredere zin heeft uitgezonderd van de bevoegdheden van de nieuwgevormde centrale regering. Hieraan ten grondslag ligt allereerst de erkenning van het autonome karakter van de onderscheiden culturen van de samenstellende delen, culturen die hun wortels diep in de geschiedenis hebben, en verder de erkenning dat verscheidenheid van cultuur op zichzelf een groot goed is als katalysator van beschaving. Wij vinden deze fundamentele uitgangspunten in onder meer de grondwetten van Duitsland, België, en Zwitserland.

In de EG ontbreekt tot dusverre elke formele erkenning van de noodzaak om de autonomie van de culturen van de lidstaten te vrijwaren. Men ziet integendeel dat er in belangrijke culturele sectoren maatregelen zijn getroffen of worden overwogen die, met voorbijgaan van het autonome karakter van de cultuur, ingrijpen in het culturele leven van de lidstaten. Dit geschiedt op grond van economische aspecten van wat in eerste aanleg of in zeer belangrijke mate culturele vraagstukken zijn. Voorbeelden : de vaste boekenprijs, het subsidiebestel op het terrein van de kunsten, grensoverschrijdende televisie.

Dat de Europese Raad, en met diens instemming de Europese Commissie, zich daarbij baseren op de Verdragen van Rome, die uitsluitend de economische samenwerking regelen, is meer dan een schoonheidsfout. Het is oneigenlijke toepassing van economische regelgeving op niet-economisch, of niet in eerste aanleg economisch, terrein.

II

Wij zijn dan ook van oordeel dat het de hoogste tijd is dat de EG in een verdragstekst vastlegt dat de cultuur tot de soevereine bevoegdheid van de lidstaten behoort en derhalve uitgezonderd is en zal moeten blijven van centrale regelgeving door de Europese Gemeenschapsorganen. Het begrip cultuur hanteren wij hier in breder verband. Wij zijn dan ook van oordeel dat in ieder geval de volgende beleidsterreinen in beginsel tot de autonomie van de lidstaten moeten blijven behoren :

- het binnenlandse cultuurbeleid, w.o. het stelsel van subsidies ;
- het buitenlands cultuurbeleid ; dit zal uiteraard niet strijdig mogen zijn met een voorzien gemeenschappelijk algemeen buitenlands beleid ;
- het onderwijsbeleid ;
- het wetenschapsbeleid ;
- het mediabeleid.

Het bovenstaande sluit niet uit dat op de genoemde gebieden gemeenschapsactiviteiten plaats vinden. Die dienen echter hun rechtvaardiging te vinden in het belang van de Gemeenschap en als zodanig de goedkeuring van het Europese Parlement te dragen.

In een culturele verdragstekst zouden het fundamenteel autonome karakter van de cultuur, alsmede de handhaving en activering van culturele pluriformiteit, niet alleen op het nationale, maar ook op het regionale niveau, een prominente plaats moeten krijgen. Wat de activering van culturele pluriformiteit betreft zou onder meer gedacht kunnen worden aan het opleggen van een verplichting aan de grotere lidstaten om speciale maatregelen te treffen ter ondersteuning van de culturen van hun kleinere partners, die immers meer dan de grotere te lijden hebben van de nadelen van de

beperktheid van hun eigen markt voor culturele goederen en diensten. Verder zou in een culturele verdragstekst ook moeten worden vastgelegd dat culturele goederen en diensten een karakter sui generis hebben, waardoor zij in beginsel niet onderworpen zijn aan de economische regelgeving van de Europese Gemeenschap.

III

Wij zijn van oordeel dat de Intergouvernementele Conferentie over verdere politieke samenwerking, die in december 1990 plaatsvindt, een goed kader biedt voor het vastleggen van de beginselen van culturele autonomie, de handhaving en activering van culturele pluriformiteit en de verdere uitwerking van deze beginselen. De vorm waarin dit gebeurt : een apart verdrag of een aparte overeenkomst, dan wel een toevoeging aan de Verdragen van Rome, is van minder belang dan de inhoud daarvan.

Wij zijn van oordeel dat het door ons bepleite initiatief het meeste effect zou hebben indien het door Nederland en de Vlaamse Gemeenschap te zamen zou worden genomen. Wij herinneren in dit verband aan de oprichting van een werkgroep van de Nederlandse en Vlaamse leden van het Europees Parlement, en de door die werkgroep opgestelde actiepunten, waaronder de uitbreiding van de Verdragen van Rome met een culturele „paragraaf”.

Wij zijn evenmin onkundig van het feit dat de Europese Commissie, op verzoek van de EG-Raad van Ministers van cultuur, een notitie heeft toegezegd over de beleidsruimte die nodig is voor het voeren van een eigen cultuurbeleid. Wij zijn evenwel van oordeel dat dit vraagstuk niet uitsluitend een zaak is van ministers van cultuur.

IV

De culturele betrekkingen tussen de EG-landen zijn niet de enige die de aandacht vragen. Niet alleen bestaan er al sinds jaar en dag min of meer intensieve culturele banden met de andere Westeuropese landen, maar ook vragen de Midden- en Oosteuropese landen met meer nadruk dan ooit tevoren om culturele samenwerking (in bredere zin) met Westeuropese landen. Het ligt voor de hand die bredere culturele samenwerking zoveel mogelijk te kanaliseren via de Raad van Europa, die op dat gebied al een rijke ervaring heeft (de Europese Culturele Conventie dateert van 1954) en ook constitutioneel daarvoor is toegerust.

Een EG-„code” als hierboven geschetst, zou naar onze mening een uitstekend uitgangspunt zijn voor een Europees Cultureel Handvest, in het kader van de Raad van Europa, waarin de genoemde beginselen zouden kunnen worden neergelegd. Een dergelijk handvest, mits ook van toepassing verklaard op „binnenstatelijke” cultuurgemeenschappen, zou de angel kunnen halen uit de talloze etnische en culturele conflicten die in vele, niet alleen Midden- en Oosteuropese, maar ook Westeuropese landen (Frankrijk, Spanje, Groot-Brittannië) bestaan of dreigen te ontstaan. De EG zou op dit terrein een vruchtbare voorbeeldfunctie kunnen vervullen.

Comité Buitenlands Cultureel Beleid

november 1990
